

IV.

Dr. Zacharias Kling som Sjællands Biskop 1659.

Ved Holger Fr. Rørdam.

Da Svenskerne i Eftersommeren 1658 havde oversvømmet Sjælland og indesluttet Kjøbenhavn, var Stiftet, Hovedstaden undtagen, faktisk uden Biskop; derfor udnævnte K. Karl Gustav sin Konfessionarius, Generalsuperintendent, Dr. theol. Zacharias Kling, til fungerende Biskop i Sjælland, med Paalæg, at han skulde sørge, for at Embederne ikke stode ledige, men at de, som valgtes til

Præster i de ledige Kald, blev examinerede og ordinerede. Denne hans Virksomhed har ikke efterladt sig mange Spor; jeg skal nedenfor meddele, hvad jeg har fundet, men først skal jeg give en ganske kort Udsigt over denne ikke umærkelige Mands Liv¹.

Zach. Kling var en Præstesøn fra Kräklinge i Nerike, hans Fødselsaar kjendes ikke med Vished, almindeligst antages Aaret 1603. Medens han i sine yngre Aar var Husprædikant hos en Friherrinde de la Gardie, blev han bekendt med den berømte Rigskansler Axel Oxenstjerna, som sendte ham til Vittenberg, hvor han kom i nøje Forbindelse med den bekjendte Theolog Abraham Calovius, som satte megen Pris paa ham². Efterat have taget den theologiske Doktorgrad her, vendte han tilbage til Sverrig og blev nu Hofprædikant hos Dronning Christine. I Aaret 1650 beskikkede han til Generalsuperintendent i Lifland og Prokansler for Akademiet i Dorpat, i hvilken sidste Stilling han skal have indlagt sig fortjent Berømmelse. Ved Russernes Angreb paa Lifland 1656 maatte han forlade sit Embede og undkom kun med Livsfare til Sverrig, hvorpaa K. Karl Gustav ansatte ham i den ovenfor omtalte Post som øverste Gejstlige ved Hæren. I denne forblev Kling til Krigens Slutning; senere blev han 1665 Biskop i Gothenborg og ophøjedes Aaret efter i Adelsstanden under Navn af Klingstjerna. Han døde 1671. Hans personlige Karakter roses ikke meget; vel var han kraftig og bestemt, men tillige egennyttig og hovmodig, som mange af Datidens Theologer saa han en Kjætter i enhver, der afveg nok saa lidet fra det vedtagne Lærebegreb.

Hvad man kjender til hans Virksomhed som Biskop i Sjælland, indskrænker sig væsentlig til følgende Skrivelse

¹ Efter *Biographisk Lexicon öfver namnkunnige svenska Män*. VII 84-87.

² I et Elogium Klingii, som Calov udgav, regner han ham „inter potiores Theologos Lutheranos.“

til Provsten i Roskilde og gennem ham til Stiftets øvrige Provster³, hvori han underretter dem om det Hverv, hans Konge havde overdraget ham, og advarer Præsterne mod at indlade sig paa andet end det, der vedkom deres Embede, og navnlig ikke tage Del i hemmelige Forbindelser mod Svenskerne, men kun i Bønnen at stride for, at Freden atter kunde blive gjenoprettet mellem de to stridende, rettroende Konger.

»Reverende Dne Præposite Roschildensis, Amice et frater
in Christo honorande.

Quandoquidem Sacra Regia M^{stas} Dnus noster Clementissimus in sacrum ministerium et Ecclesias Selandiæ inspectionem et directionem mihi clementissime demandaverit, inter alias officii mei partes hoc cumprimis requiritur, ne ulli Ecclesiæ suus desit Pastor, sed ut defuncto idoneus aliquis succedat, qui puritate doctrinæ et integritate vitæ auditorum suorum salutem unice quærat. Si itaque in Præpositura tua Rever. Dne Præposite fuerint, qui vacantibus Ecclesiis legitime sunt destinati, ut testimoniis vocationis suæ eosdem ad me quamprimum transmittas examinandos, et sacris initiandos, officii mei ratione, amice requiro. Utque hasce meas literas cum reliquis Provinciæ hujus Præpositis et certo et absque mora communicates. Interea Dnos Præpositos et Pastores serio moneo, ut in officio suo quisque fideliter maneat, nec sese rebus alienis et ad vocationem non pertinentibus cum periculo conscientiæ, famæ et vitæ extra limites immisceat. Hoc enim modo qui exorbitat, immemor muneris et regiæ protectionis, a viis suis aberrat, et in periculosissima devia sese suosque præcipitat. Pastorum enim Ecclesiæ est, verbum Dei sincere docere, Sacramentum legitime administrare, preces pro orthodoxæ Ecclesiæ conservatione et propugnatione fundere, pro Magistratu, pro pace et pro reconciliandis orthodoxorum Re-

³ Meddelt efter en samtidig Afskrift i Saml. „Danske Kongers Hist.“ Nr. 130 (i Gehejmearchivet).

gum, Principum et Dominorum animis. Hæc inquam et similia Pastorum officia, quibus per conscientiam sunt obligati, non proditionibus non clandestinis machinationibus aut actionibus bellicis et quibuscunque heterogeneis aliis. Hæc sententia Salvatoris nostri est, gladium qui apprehendit, gladio perituum. In Christo Jesu et feliciter vale. Ex castris Regiis 22. Aug. Ao. 1659.

Zacharias Klingius.

S. S. Theol. Doct. et Sacræ Reg. Mti a concionibus et confessionibus sacris, nec non Regii Exercitus Superintendens generalis, et Selandiæ p. t. Episcopus.«

Zwergius omtaler i Svanes Levnet⁴ Dr. Kling, »af hvilken de biskoppelige Embedssager i Stiftet bleve forrettede og besynderlig Kollatsbreve udstedte til dem, som af de Svenske til Præsteembede bleve beskikkede, hvoraf dog nogle siden for deres Uduelighed igjen maatte kasseres, eller paany af deres retmæssige Konge og Biskop meddeles Kalds- og Kollatsbrev.« Jeg har dog kun fundet et eneste Exempel paa, at en af de Svenske indsat Præst igjen er bleven afsat, som det vil ses af følgende Kongebrev til Biskop Svane⁵:

F. 3. W. S. G. T. Vi bede eder og naadigst ville, at I afsætter den Præst udi Holbæks Len, som haver den svenske Biskop Klingi Kaldsbrev, og igjen ordinerer den Person ved Navn Rasmus Pedersen, som dertil lovlig skal være kaldet. Dermed etc. Kbhvn., 24. Juli 1660.

De fleste fik vel Lov til blive i Embederne, som Islænderen Pavl Hallesen, tidligere Amanuensis ved Jørgen Seefelds Bibliothek i Ringsted, der 1659 af Dr. Kling var bleven ordineret til Præst i Harrested⁶; men i alle Til-

⁴ Sjællandske Clereci, S. 282.

⁵ Sjællandske Tegnelse Nr. 35, Fol. 814.

⁶ Worms Lexicon III, 286. Jfr. *Nyt hist. Tidsskrift* VI, 226.

fælde maatte de dog have deres Kaldsbreve bekræftede af
den danske Konge. _____